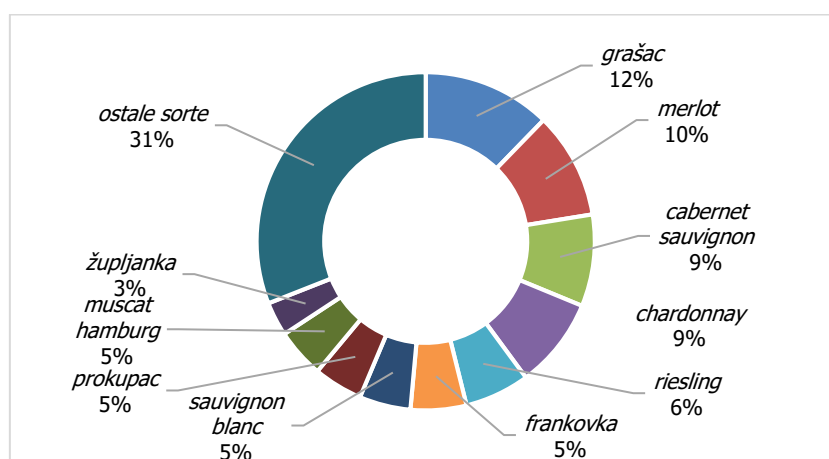

1. VINOGRADARSTVO I VINARSTVO RASINSKOG OKRUGA

1.1. Najzastupljenije sorte vinove loze

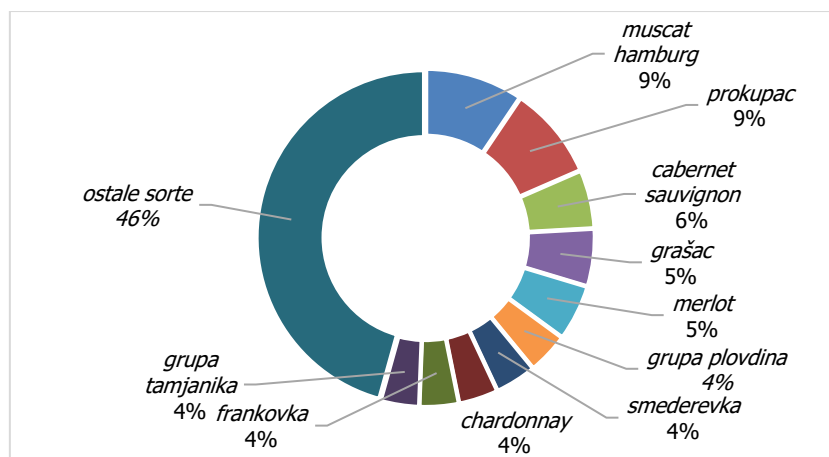
Sortna struktura vinograda Srbije

Od ukupno 200 sorti vinove loze ^[1] koje su rasprostranjene u vinogradima Srbije namenjenih komercijalnoj proizvodnji grožđa, prvih deset sorti čine čak 69% površine ukupnih vinograda. Iako dobar deo stručne javnosti očekuje da je vodeća sorta po površini neka internacionalna i široko rasprostranjena sorta, ipak je regionalna, odnosno lokalna sorta *grašac* još uvek vodeća u Srbiji. Učešće površine ove sorte postepeno opada, pa je sa 13,99% u 2019. godini ^[1], učešće sorte *grašac* opalo na 12,3% u ovoj godini. Sledećih šest najzastupljenijih sorti čine internacionalne i jedna široko rasprostranjena regionalna sorta (*frankovka*). Sorta *prokupac*, kao lokalna, odnosno autohtona sorta Srbije je na osmom mestu sa 4,7% površine vinograda. U prvih deset najzastupljenijih sorti vinove loze Srbije nalazi se i jedna domaća novostvorena sorta. To je sorta *župljanka* (*prokupac* x *pinot noir*) s 3,3% učešća u ukupnoj površini komercijalnih vinograda Srbije (grafikon 1).

Grafikon 1. Najzastupljenije sorte vinove loze u Srbiji po osnovu površine vinograda

Analizirajući strukturu našeg sortimenta po osnovu broja zastupljenih vinograda za svaku sortu, situacija je dosta drugačija u odnosu na analizu po površini. Po osnovu broja vinograda učešće pojedinih lokalnih (regionalnih i autohtonih sorti) jeste značajnije (grafikon 2). Iako se učešće sorte *muscat hamburg* u ukupnom broju vinograda postepeno smanjuje ^[1], još uvek je to vodeća sorta u Srbiji kada je broj vinograda u pitanju. Ova sorta ima višestruku namenu, odnosno služi pre svega za proizvodnju konzumnog grožđa, ali i za proizvodnju vina i jakih alkoholnih pića. Na drugom mestu po broju vinograda je sorta *prokupac* sa 9% učešća u ukupnom broju vinograda Srbije. Bitno je i to da još neke lokalne sorte, odnosno grupe varijeteta i/ili sorti imaju značajniji broj vinograda. Tako vinogradi sorte *smederevka* učestvuju sa 4%, vinogradi grupe sorti *plovdina* 4% i grupe *tamjanika* učestvuju sa 3,7% u odnosu na ukupan broj vinograda. Osim pozitivnosti, u smislu da se pojedine lokalne sorte još uvek održavaju u našim vinogradarskim područjima, ove analize pokazuju da su vinogradi s takvim sortama dosta usitnjeni, što ukazuje na moguću skuplju proizvodnju i manju konkurentnost proizvođača vina od grožđa lokalnih sorti vinove loze.

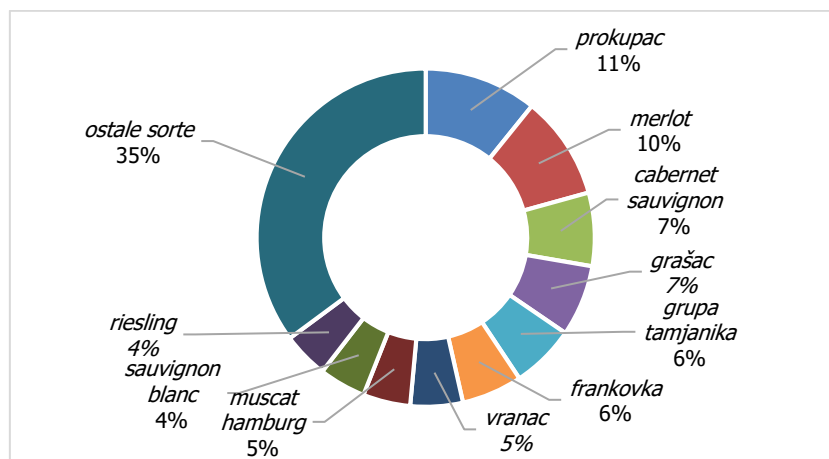
Grafikon 2. Najzastupljenije sorte vinove loze u Srbiji po osnovu broja vinograda

Sortna struktura vinograda Rasinskog okruga

Rasinski upravni okrug, kao teritorija na kojoj se prostiru vinogradarska područja vinogradarskog rejona Tri Morave jedan je od vodećih okruga u Srbiji po proizvodnji grožđa i vina. Zbog specifičnih uslova, odnosno faktora *terroir*-a i tradicije gajenja pojedinih lokalnih sorti, sortna struktura u ovom okrugu je nešto drugačija u odnosu na sortiment na nivou Srbije.

Na teritoriji Rasinskog okruga prisutne su 103 sorte vinove loze. Analizirajući prvih deset sorti s najvećim površinama vinograda, površinski vodeća sorta je naša autohtona sorta *prokupac* (oko 11%, grafikon 3). Na drugom i trećem mestu se nalaze internacionalne sorte za proizvodnju crvenih/roze vina, i to sorte *merlot* sa oko 10% i *cabernet sauvignon* sa oko 7% zastupljenosti površina. Ostalih sedam površinski vodećih sorti vinove loze u Rasinskom okrugu su internacionalne, ali i lokalne, odnosno regionalne sorte kao što su *grašac*, grupa *tamjanika*, *frankovka* i *vranac*.

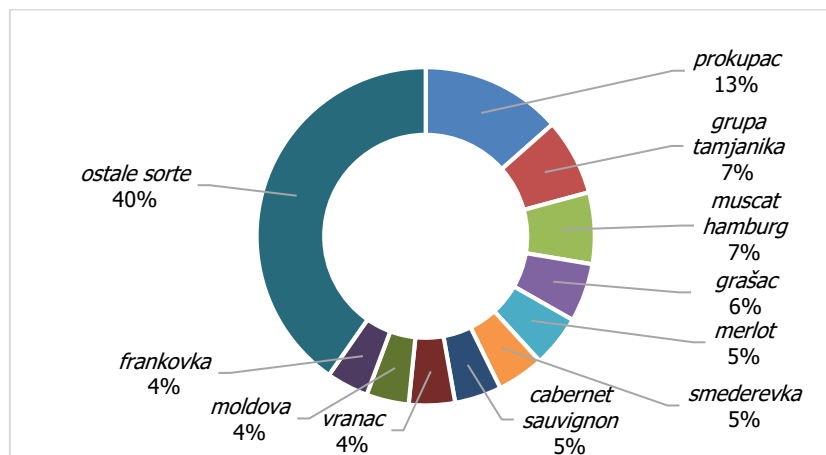
Takva bolja sortna struktura kada su lokalne sorte u pitanju, ukazuje na potrebu veće pažnje i naučnog i stručnog rada na očuvanju genetičkih resursa ovih sorti, kao i na neophodnosti unapređenja vinogradarske i vinarske proizvodnje i postizanju bolje konkurentnosti proizvođača grožđa i vina iz Rasinskog upravnog okruga.

Grafikon 3. Najzastupljenije sorte vinove loze u Rasinskom okrugu po osnovu površine vinograda

Analiza sortne strukture vinograda Rasinskog okruga po osnovu broja vinograda ukazuje na izvesne razlike u odnosu na sortnu strukturu po osnovu površine vinograda datog okruga, a još veću razliku u odnosu na tu strukturu na nacionalnom nivou. Lokalna, odnosno autohtona sorta *prokupac* se i po broju vinograda nalazi na prvom mestu (više od 13% broja vinograda), dok su na drugom mestu lokalni varijeteti, odnosno sorte okupljene u okviru grupe *tamjanika* (oko 7%). Osim njih, zastupljene su i druge lokalne, odnosno regionalne sorte, i to: *grašac* (oko 6%), *smederevka* (oko 5%), *vranac* (oko 4%) i *frankovka* (oko 4% zastupljenosti u odnosu na ukupan broj vinograda Rasinskog okruga) (grafikon 4).

Može se reći da Rasinski okrug, sa značajnijim brojem vinograda lokalnih sorti, ima ogroman značaj i mogući predmet značajnijih aktivnosti na klonskoj selekciji lokalnih sorti vinove loze. Takođe, ovakva sortna struktura omogućava uspešnu valorizaciju vina od grožđa lokalnih sorti kroz uspostavljanje budućih oznaka geografskog porekla (PDO oznaka) Župa, Trstenik, Kruševac i dr. gde bi glavni tipovi vina u okviru oznaka bila zapravo vina od grožđa lokalnih sorti specifičnih za rejonirana vinogradarska područja Rasinskog okruga.

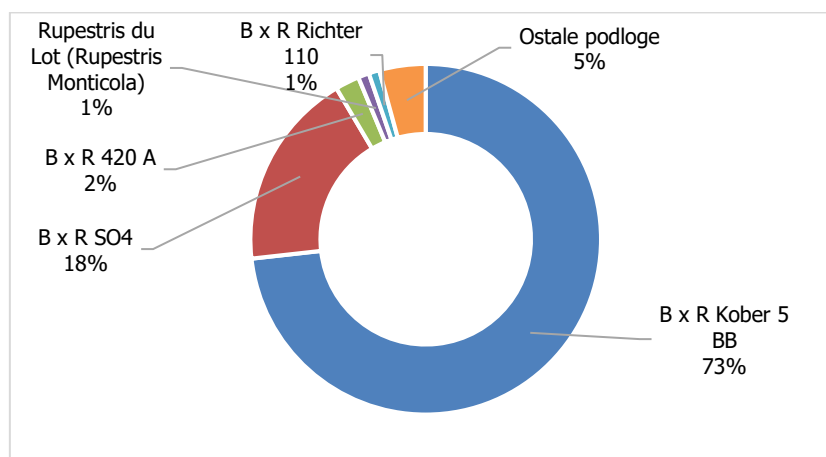
Grafikon 4. Najzastupljenije sorte vinove loze u Rasinskom okrugu po osnovu broja vinograda

1.2. Najzastupljenije podloge vinove loze

Zastupljenost podloga vinove loze je dosta jednolična, a vremenom su preovladale podloge nastale ukrštanjem američkih vrsta loze, i to hibridi dobijeni ukrštanjem *Vitis Berlandieri* x *Vitis Riparia*.

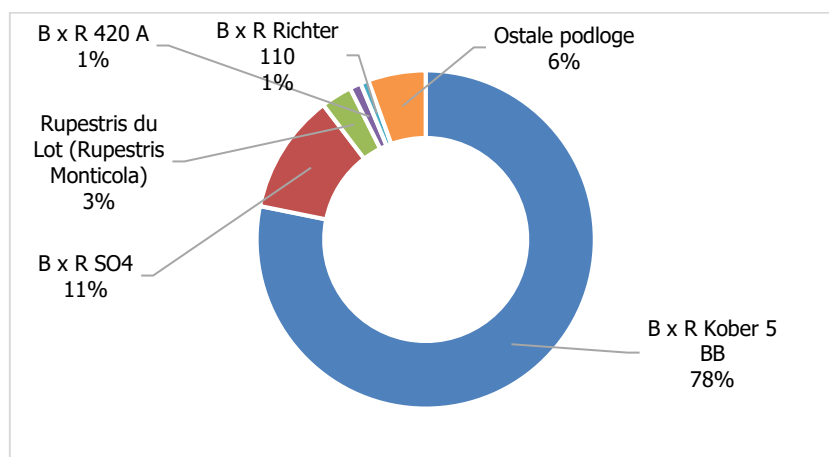
Struktura podloga u vinogradima Srbije

Najzastupljenija podloga na kojoj su podignute najveće površine vinograda u Srbiji je *Berlandieri* x *Riparia* Kober 5BB. Ova podloga je zastupljena na čak oko 73% površina vinograda u zemlji. Iako je u odnosu na 2019. godinu ^[1], učešće ove podloge blago smanjeno, njen visok udeo je rezultat uobičajenog mišljenja da je podloga *Berlandieri* x *Riparia* Kober 5BB univerzalna podloga pogodna za sva zemljišta i različita vinogradarska područja, a koje nije u potpunosti ispravno. Na drugom mestu se po površini vinograda nalazi podloga *Berlandieri* x *Riparia* SO4, koja je iz iste grupe hibrida američkih loza, a koja se nalazi u oko 18% vinograda Srbije. Od ostalih podloga sa zastupljenošću od jedan i više procenata su i podloge *Berlandieri* x *Riparia* 420 A, *Rupestris* du Lot (*Rupestris Monticola*) i *Berlandieri* x *Rupestris* – Richter 110 (grafikon 5).

Grafikon 5. Najzastupljenije podloge vinove loze u Srbiji po osnovu površine vinograda

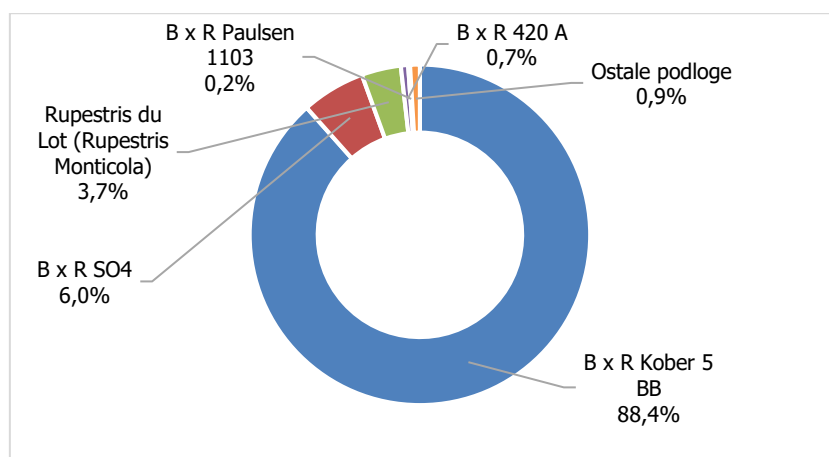
Struktura podloga u vinogradima kada se posmatra broj vinograda je slična strukturi podloga po osnovu površine vinograda. Podloga *Berlandieri x Riparia* Kober 5BB je i po osnovu ovog kriterijuma najrasprostranjenija i učestvuje u čak 78% površina vinograda. Na drugom mestu je takođe podloga *Berlandieri x Riparia* SO4, koja se nalazi u oko 11% površina vinograda u Srbiji. Ostale podloge koje se nalaze u pet vodećih podloga učestvuju sa svega nekoliko procenata. To su podloge *Rupestris* du Lot (*Rupestris Monticola*), *Berlandieri x Riparia* 420 A, kao i podloga *Berlandieri x Rupestris* – Richter 110 (grafikon 6).

Grafikon 6. Najzastupljenije podloge vinove loze u Srbiji po osnovu broja vinograda

Struktura podloga u vinogradima Rasinskog okruga

Kao što je slučaj sa vinogradima na celoj teritoriji Srbije, vinogradi na području Rasinskog okruga su najviše na podlozi *Berlandieri x Riparia* Kober 5BB. Međutim, u vinogradarskim područjima koja su obuhvaćena Rasinskim okrugom površinsko učešće podloge *Berlandieri x Riparia* Kober 5BB je još izraženije, gde ona učestvuje u čak oko 88% površina pod vinogradima. Druga podloga po zastupljenosti u površinama pod vinogradima je *Berlandieri x Riparia* SO4, koja zauzima oko 6%. Na trećem mestu po površini vinograda je podloga *Rupestris* du Lot (*Rupestris Monticola*), na kojoj je zasnovano nešto manje od 4% vinograda i to uglavnom starijih vinograda sa sortom *prokupac* i *plovdina* (grupa *plovdina*) s tradicionalnim uzgojnim oblicima (grafikon 7).

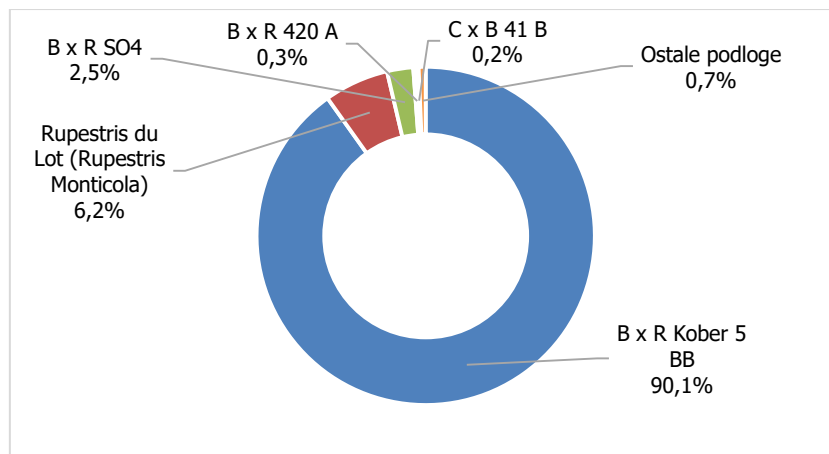

Grafikon 7. Najzastupljenije podloge vinove loze u Rasinskom okrugu po osnovu površine vinograda

Struktura podloga u Rasinskom okrugu, ukoliko posmatramo broj vinograda je slična strukturi po osnovu površine vinograda. Podloga *Berlandieri x Riparia* Kober 5BB nalazi se na prvom mestu i zastupljena je u čak oko 90% u odnosu na ukupan broj vinograda. Na drugom mestu po ovom kriterijumu nalazi se podloga *Rupestris* du Lot (*Rupestris Monticola*), koja je zastupljena na nešto više od 6% vinograda. Značajnije učešće podloge *Rupestris* du Lot (*Rupestris Monticola*) kada se posmatra broj vinograda je očekivano s obzirom na to da su stariji vinogradi s tradicionalnim uzgojnim oblicima

uglavnom zasnivani na ovoj podlozi. Određeno učešće (oko 3%), analizirajući broj vinograda u Rasinskom okrugu, ima i *Berlandieri* x *Riparia* SO4 (grafikon 8).

Dominantnost nekoliko podloga, a pre svega skoro isključiva zastupljenost podloge *B* x *R* Kober 5 BB ukazuje na neophodnost prilagođavanju tačno određenih podloga konkretnim abiotičkim faktorima *terroir*-a (zemljištu, klimatskim uslovima, topografskim uslovima), kao i antropogenim faktorima *terroir*-a (sorti, očekivanom prinosu, uzgojnim oblicima, pravcima redova, gustini sadnje, primenjenoj tehnologiji proizvodnje vina, enološkim postupcima i sredstvima i dr.). Upravo predstavljena istraživanja imaju taj cilj, a to je da rezultati naših ispitivanja pomognu proizvođačima prilikom izbora podloge vinove loze, ali i u izboru sorte i lokaliteta gde će se podizati budući vinogradi.

Grafikon 8. Najzastupljenije podloge vinove loze u Rasinskom okrugu po osnovu broja vinograda

1.3. Struktura proizvođača grožđa i prosečna površina vinograda po vinogradaru Rasinskog okruga

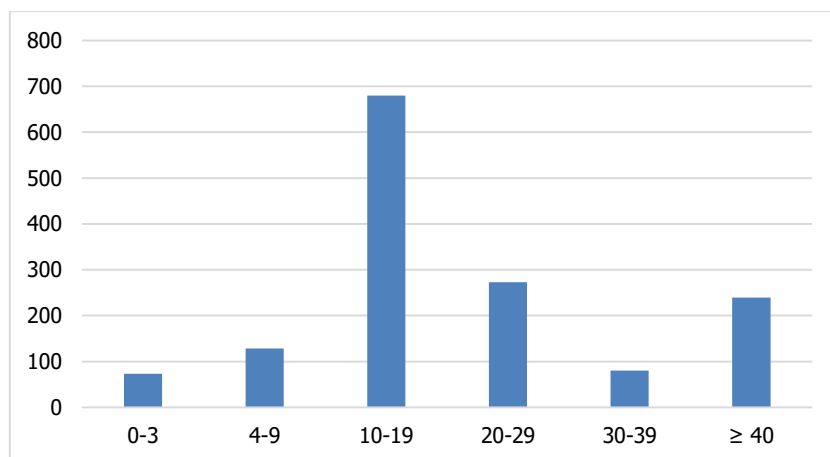
Prosečna površina vinograda po vinogradaru (gazdinstvu) u vinogradarskim područjima koja pripadaju Rasinskom okrugu je donekle povoljnija u odnosu na tu prosečnu površinu vinograda u ostalim vinogradarskim geografskim proizvodnim područjima Srbije. Na osnovu podataka iz Ankete Republičkog zavoda za statistiku (u daljem tekstu: RZS) o strukturi poljoprivrednih gazdinstava u 2018. godini, u Srbiji je 60.228 gazdinstava posedovalo vinograde, a ukupna površina vinograda je bila 20.466 ha [2]. Na osnovu toga, prosečna površina vinograda koje poseduje jedan vinogradar, odnosno gazdinstvo je 0,34 ha vinograda po vinogradaru.

Nasuprot nepovoljnijoj strukturi vinogradara koji imaju manje prosečne ukupne površine vinograda, u Rasinskom okrugu vinogradari, odnosno gazdinstva, imaju nešto veće ukupne površine po vinogradaru. Naime, 9.402 anketirana gazdinstava poseduju ukupnu površinu vinograda od 5.045 ha. Na osnovu toga, prosečna površina svih vinograda koje poseduje jedan vinogradar je 0,56 ha, što je za 0,22 ha više u odnosu na nacionalni prosek.

1.4. Karakteristike vinograda u Rasinskom okrugu

Starosna struktura vinograda

Starosna struktura vinograda u okviru vinogradarskih područja Rasinskog okruga je slična starosnoj strukturi vinograda na nivou Srbije gde dominiraju relativno mlađi vinogradi. Naime, više od 45% vinograda Rasinskog okruga su starosti između 10 i 19 godina. Drugu grupu čine vinogradi starosti između 20 i 29 godina, a zatim stari vinogradi starosti preko 40 godina (grafikon 9).

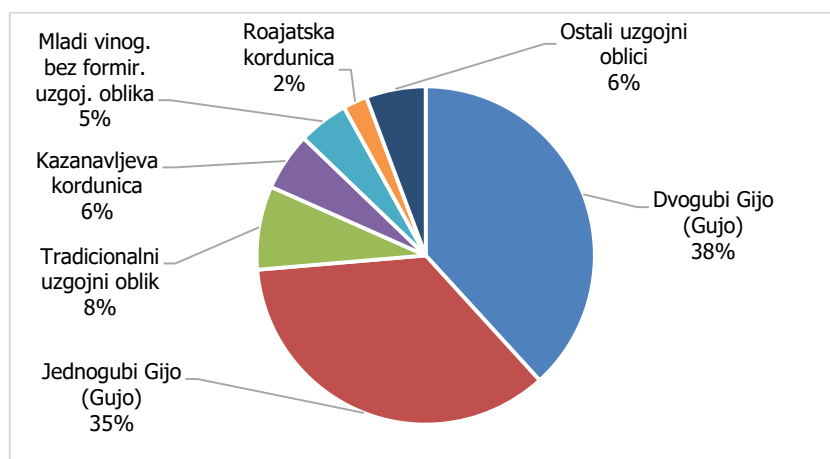

Grafikon 9. Raspodela površine vinograda Rasinskog okruga prema starosnim grupama

Uzgojni oblici

Najzastupljeniji uzgojni oblik u vinogradima koji se nalaze u okviru ispitivanih vinogradarskih područja Rasinskog okruga je Dvogubi Gijo (Gujo). Ovaj uzgojni oblik nalazi se na čak 38% površina vinograda u odnosu na ukupnu površinu vinograda u ispitivanim područjima. Značajno učešće u površini pod komercijalnim vinogradima koji se nalaze u okviru vinogradarskih područja Rasinskog okruga ima uzgojni oblik Jednogubi Gijo (Gujo), koji je zastupljen na oko 35% površina vinograda. Vinogradi u okviru vinogradarskih područja Rasinskog okruga, a pre svega u Župskom vinogorju se karakterišu određenim učešćem tradicionalnih uzgojnih oblika. Oni se nalaze u oko 6% vinograda (analizirajući površinu vinograda). Na kraju, manji procenat površine vinograda zauzimaju Kazanavljeva kordunica, Roajatska kordunica i drugi uzgojni oblici (grafikon 10).

Ovakva struktura uzgojnih oblika pokazuje da je u narednom periodu neophodno posvetiti posebnu pažnju prilagođavanju tačno određenog uzgojnog oblika svakoj sorti i podlozi vinove loze, kao i svim abiotičkim i antropogenim faktorima *terroir*-a za konkretni vinogradarski lokalitet, odnosno mikropodručje.

Grafikon 10. Raspodela uzgojnih oblika vinograda Rasinskog okruga po osnovu površine

Prosečan broj biljaka vinove loze po hektaru

Prosečan broj biljaka vinove loze po hektaru u vinogradima ispitivanih vinogradarskih područja Rasinskog okruga je 5.420. Najgušću sadnju vinograda, odnosno najveći broj biljaka po hektaru (u proseku 6.869) imaju vinogradi starosti od 40 i više godina, dok najmanji broj biljaka vinove loze po hektaru imaju vinogradi starosti od 20 do 29 godina (tabela 1). Na osnovu ovih podataka može se zaključiti da je prosečan broj biljaka vinove loze po hektaru najveći kod starih vinograda iz razloga što su oni uglavnom podignuti s lokalnom, odnosno autohtonom sortom *prokupac*, koja se u vinogradarskim područjima Rasinskog okruga uglavnom gaji na tradicionalan način bez naslona i s razmakom sadnje 1

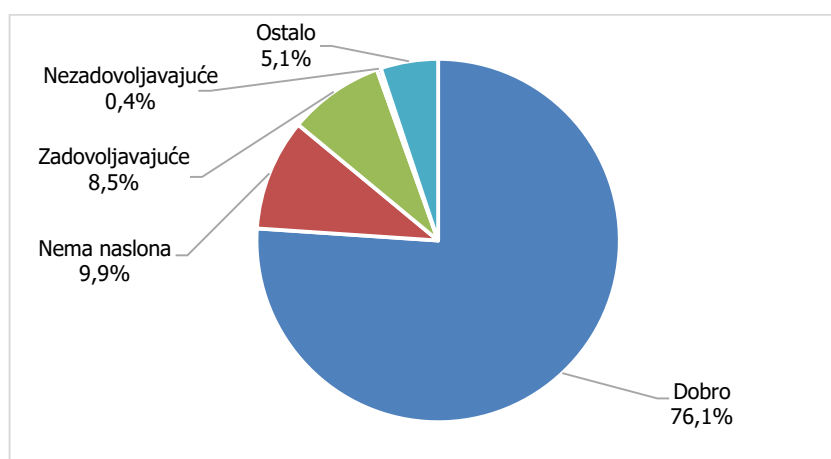
x 1 metar. Podaci u tabeli 1. ukazuju na to da je struktura vinograda, kada je u pitanju broj biljaka, uglavnom povoljna i to kod svih starosnih grupa koje su analizirane.

Tabela 1. Prosečan broj biljaka vinove loze po ha, u vinogradima Rasinskog okruga različite starosti

Starost vinograda (godine)	Prosečan broj biljaka po ha
0–3	5.043
4–9	5.146
10–19	5.091
20–29	5.008
30–39	6.071
≥ 40	6.869

Stanje naslona u vinogradima

Struktura površine vinograda ispitivanih vinogradarskih područja Rasinskog okruga prema stanju naslona je veoma povoljna, a više od tri četvrtine površine vinograda ima dobro stanje naslona. Zadovoljavajuće stanje naslona je na oko 8,5% površina, dok samo oko 0,4% vinograda ovog okruga ima nezadovoljavajuće stanje naslona (grafikon 11).

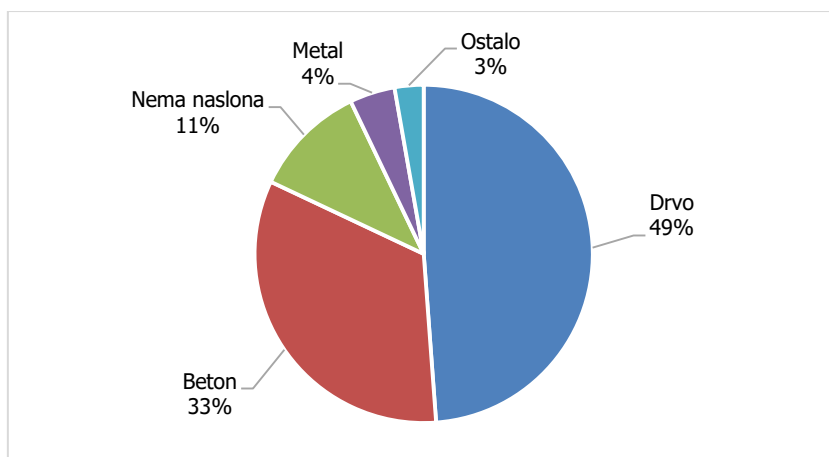

Grafikon 11. Raspodela površine vinograda Rasinskog okruga prema stanju naslona

Vrsta stubova u vinogradima

Struktura stubova u postojećim komercijalnim vinogradima Rasinskog okruga je takva da preovlađuju drveni stubovi koji su postavljeni na gotovo jednoj polovini površina pod vinogradima, dok se betonski stubovi nalaze na jednoj trećini površina vinograda ovog okruga. Površine vinograda kod kojih nema stubova zastupljeni su s nešto manje od 11%. Metalni stubovi koji imaju dug vek trajanja, laki su za postavljanje i pogodni za mašinsku i ručnu berbu grožđa, zastupljeni su na svega oko 4% ukupnih površina vinograda ispitivanih vinogradarskih područja Rasinskog okruga (grafikon 12).

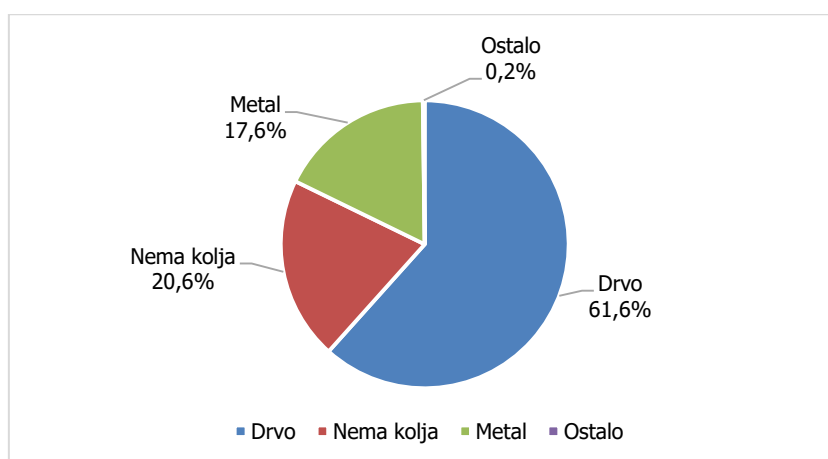

Grafikon 12. Raspodela površine vinograda Rasinskog okruga po osnovu vrste stubova

Vrsta kolja u vinogradima

Kolje od drveta je dominantno u vinogradima koji se nalaze u ispitivanim vinogradarskim područjima Rasinskog okruga. Površine pod vinogradima s ovakvim koljem predstavlja više od 60% površine vinograda, dok vinogradi s metalnim koljem zauzimaju nešto manje od 18% ukupnih površina pod komercijalnim vinogradima. S obzirom na to da je u vinogradima Rasinskog okruga najzastupljenija lokalna, odnosno autohtona sorta *prokupac*, koja se gaji i na tradicionalan način bez kolja, to je jedan od razloga velikog udela površine vinograda bez kolja (grafikon 13).

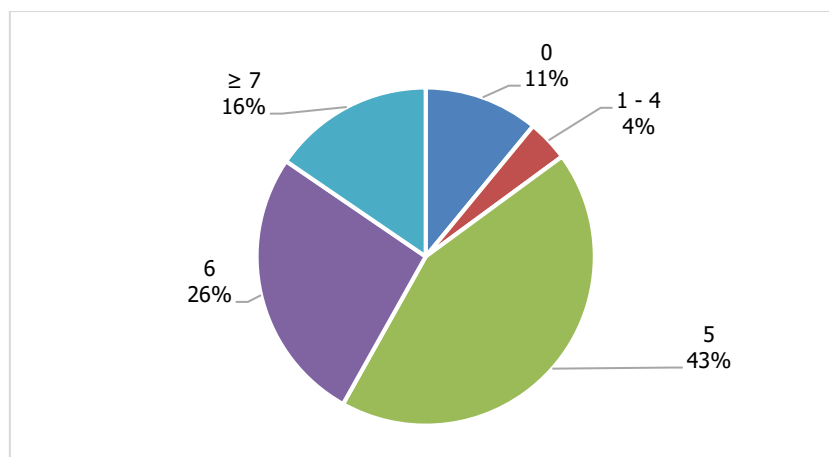

Grafikon 13. Raspodela površine vinograda Rasinskog okruga po osnovu vrste kolja

Broj žica u naslonima vinograda

Struktura žica u komercijalnim vinogradima ispitivanih vinogradarskih područja Rasinskog okruga je povoljna za uzgojne oblike koji trenutno dominiraju u vinogradarskim područjima ovog okruga. Najveći udeo površina zauzimaju vinogradi s pet i šest žica. Naime, vinogradi s pet žica zauzimaju oko 43% površine, dok vinogradi sa šest žica učestvuju sa oko 26% u odnosu na ukupnu površinu vinograda Rasinskog okruga (grafikon 14).

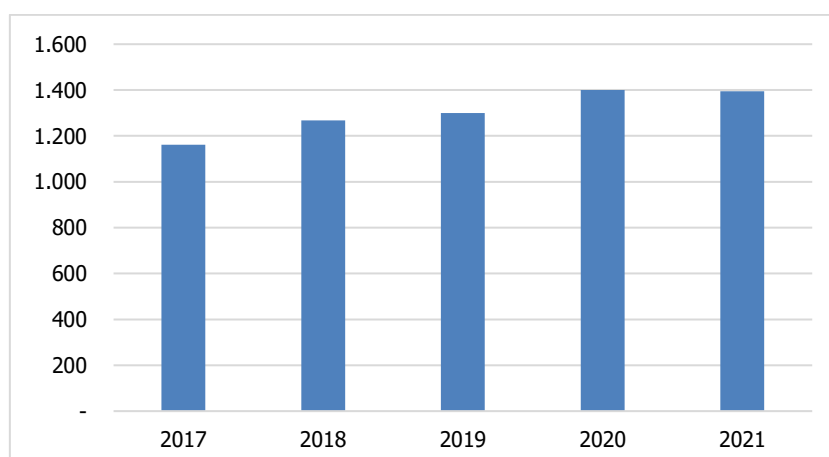

Grafikon 14. Raspodela površine vinograda Rasinskog okruga po osnovu broja žica

1.5. Proizvodnja grožđa u Rasinskom okrugu

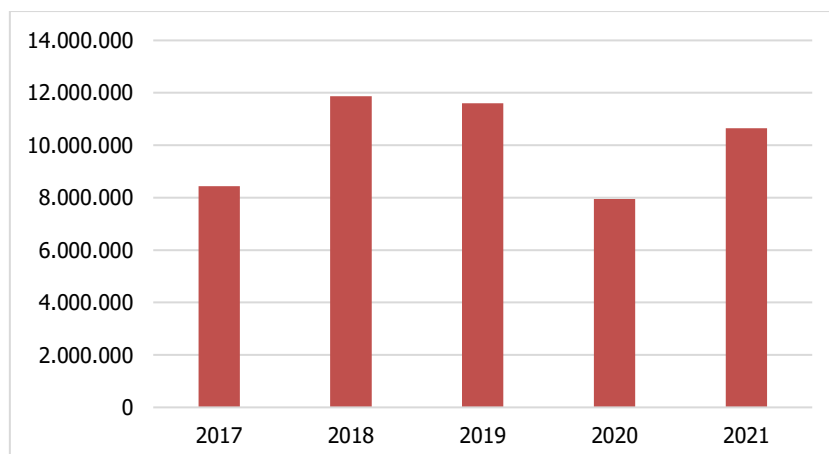
Rasinski okrug je jedan od vodećih upravnih okruga u Srbiji po površinama pod vinogradima i proizvodnji grožđa. U 2021. godini je u ovom okrugu bilo 1.395 ha pod komercijalnim vinogradima (grafikon 15).

Grafikon 15. Površine pod komercijalnim vinogradima u Rasinskom okrugu (ha); 2017–2021.

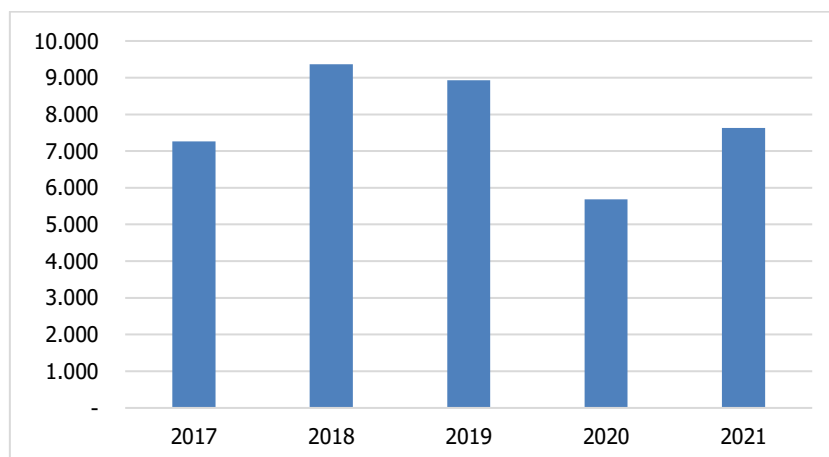
Kada je u pitanju ukupna proizvodnja grožđa u Rasinskom okrugu, ona je u 2021. godini iznosila 10.645 t (10.645.000 kg), što je za 34% više u odnosu na 2020. godinu, a 6,8% više u odnosu na petogodišnji prosek (2017–2021, grafikon 16). U poslednjem petogodišnjem periodu (2017–2021) proizvodnja grožđa u komercijalnim vinogradima kretala se od 7.953 t, kolika je bila 2020. godine pa do 11.876 t kolika je bila 2018. godine, dok je prosečna proizvodnja grožđa u ovom petogodišnjem periodu (2017–2021) bila 10.103 t.

Grafikon 16. Ukupan prinos grožđa Rasinskog okruga po godinama (kg); 2017–2021.

Na osnovu podataka RZS-a prosečan prinos grožđa u 2020. godini u Rasinskom okrugu bio je 8,5 t/ha, a što je povećanje u odnosu na 2019. godinu za 1,2%, a u odnosu na desetogodišnji prosek za oko 3%. Prosečan prinos grožđa u desetogodišnjem periodu (2011–2020) kretao se od 5,4 t/ha koliko je bio 2014. godine, pa do 10,9 t/ha koliko je bio 2013. godine. Prosečan prinos grožđa u celom desetogodišnjem periodu bio je 8,26 t/ha (grafikon 17).

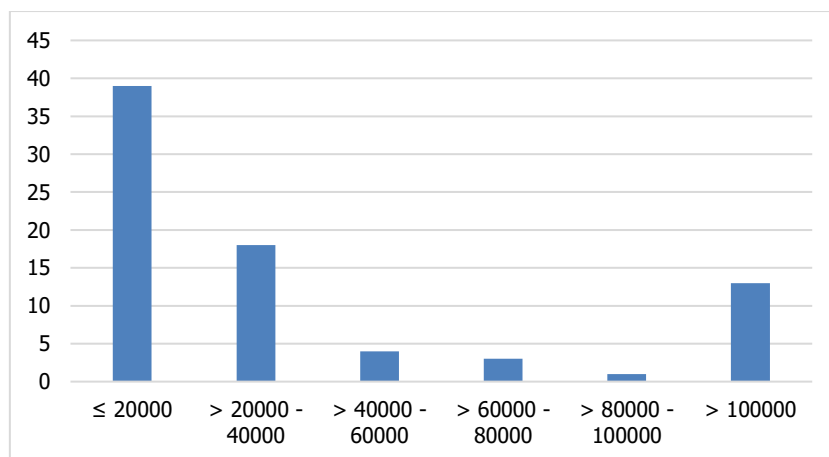

Grafikon 17. Prosečan prinos grožđa u Rasinskom okrugu po godinama (t/ha); 2017–2021.

1.6. Struktura vinarija i proizvedenog vina Rasinskog okruga

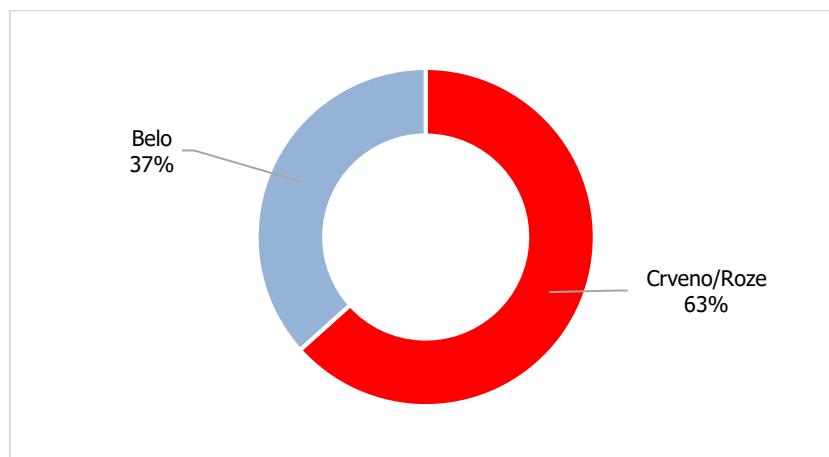
Struktura proizvođača vina u Rasinskom okrugu je takva da je najviše vinarija s malim kapacitetima za preradu grožđa i proizvodnju vina. Naime, na osnovu ranijih istraživanja, kao i diskusija s proizvođačima vina, može se zaključiti da gotovo polovina vinarija ima ograničene maksimalno moguće kapacitete za godišnju proizvodnju vina, i to ispod 20.000 l. Značajan broj vinarija ima nešto veće maksimalno moguće kapacitete za godišnju proizvodnju vina (od više od 20.000 l do 40.000 l), ali i dalje nedovoljno velike kapacitete za konkurentnu proizvodnju vina.

Ono što je povoljno, kada je struktura vinarija Rasinskog okruga u pitanju, i po čemu se ovo područje razlikuje od drugih područja vinorodne Srbije je činjenica da veliki broj vinarija, njih čak 13, imaju maksimalne godišnje kapacitete za proizvodnju vina iznad 100.000 l, a dve vinarije („RUBIN“ A. D. Kruševac i A. D. „VINO ŽUPA“ Aleksandrovac) imaju kapacitete čak više od 10.000.000 l (grafikon 18).

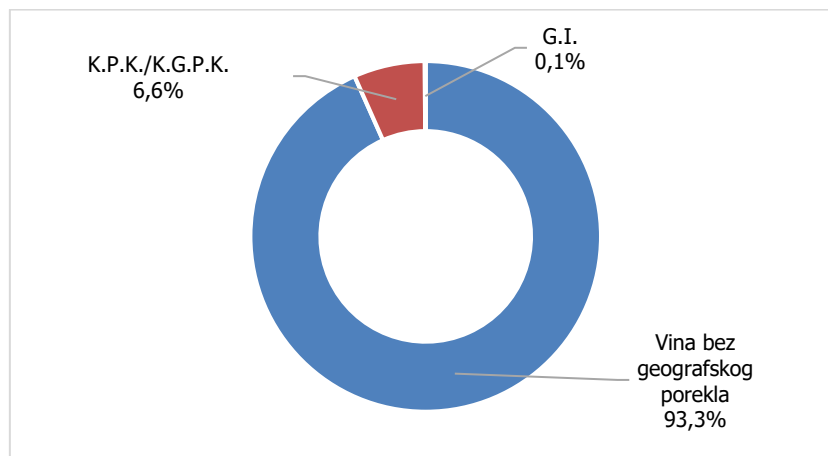
Grafikon 18. Broj proizvođača vina po osnovu maksimalno mogućih kapaciteta godišnje proizvodnje vina; 2022.

Prosečna godišnja proizvodnja vina u Rasinskom okrugu za period 2017–2021. je bila 8,44 miliona litara. Proizvodnja crvenih/roze vina dominira u odnosu na proizvodnju belih vina s više od 63% od ukupno proizvedene količine vina u posmatranom period (grafikon 19).

Grafikon 19. Struktura proizvodnje vina prema boji (%); prosek 2017–2021.

U strukturi proizvodnje vina po osnovu kvalitetnih kategorija (period 2017–2021), preovlađuju vina bez geografskog porekla („stona“ i „stona“ sortna vina sa godinom berbe). Proizvodnja vina sa geografskim poreklom je zastupljena sa svega oko 7% u odnosu na ukupnu količinu proizvedenog vina u navedenom periodu (grafikon 20).

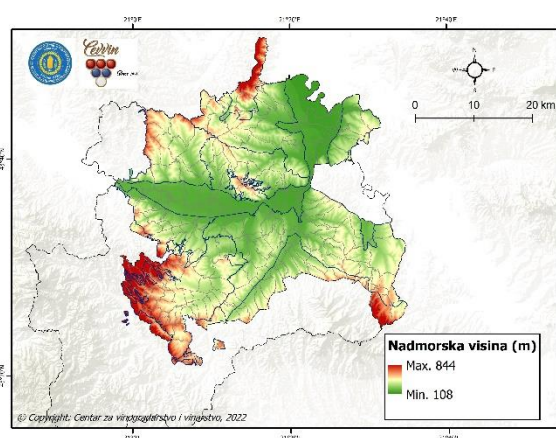

Grafikon 20. Struktura proizvodnje vina prema kvalitetnim kategorijama (%); prosek 2017–2021.

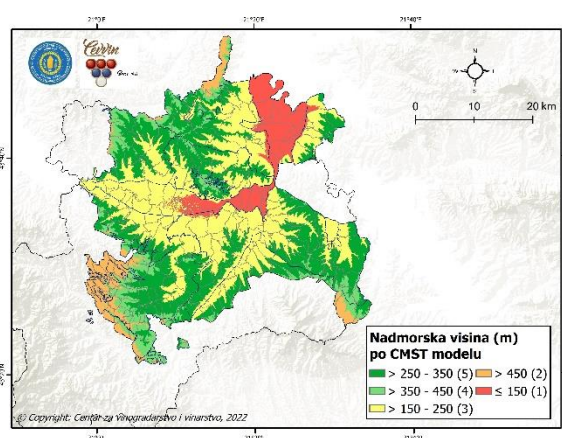
1.7. Karakteristike vinogradarskih područja Rasinskog okruga po pitanju nadmorske visine

Vinogradarska područja Rasinskog okruga se odlikuju različitim nadmorskim visinama terena (m) koje se kreću od 108 pa do 844 m (mapa 1).

Najveći deo vinogradarskih područja Rasinskog okruga, odnosno 38,55% ispitivanog područja ima nadmorsku visinu više od 150 pa do 250 m, odnosno ima pogodnu klasu pogodnosti (vrednost 3) u okviru Konceptualnog multifaktorijalnog prostornog *terroir* modela (u daljem tekstu poglavlja: CMST model) [3] (mapa 2, tabela 2). Značajan udeo nadmorske visine (34,66%) vinogradarskih područja Rasinskog okruga ima nadmorsku visinu u intervalu od 250 do 350 m, što spada u najpogodniju klasu pogodnosti (vrednost 5) u okviru CMST modela. Manje pogodna i nepodgovna klasa pogodnosti područja (vrednost 2 i 1) u okviru CMST modela ima svega 16,14% ispitivane teritorije. Na osnovu svega toga, kada je nadmorska visina u pitanju, vinogradarska područja Rasinskog okruga imaju veliki površinski potencijal za sadnju vinograda s različitim loznim podlogama i sortama, a sve u cilju dobijanja visokokvalitetnih vina.

Mapa 1. Prostorna raspodela nadmorske visine vinogradarskih područja Rasinskog okruga

Mapa 2. Reklasifikovana mapa nadmorske visine po klasama pogodnosti CMST modela vinogradarskih područja Rasinskog okruga

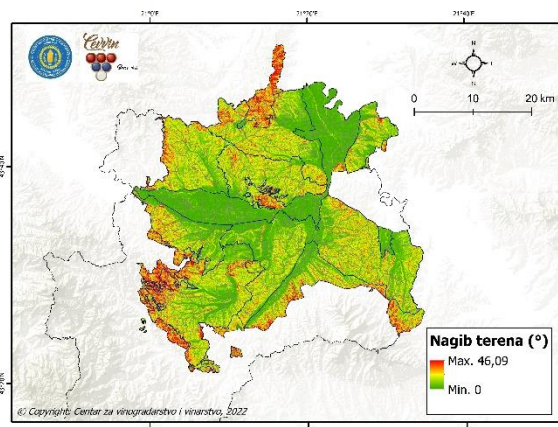
Tabela 2. Klase pogodnosti nadmorske visine po osnovu CMST modela (m)

Opseg		Vrednost – Klasa pogodnosti područja	Procentualno učešće u površini vinogradarskih područja (%)
Min.	Maks.		
> 250	350	5	34,66
> 350	450	4	10,65
> 150	250	3	38,55
> 450		2	6,44
	≤ 150	1	9,70

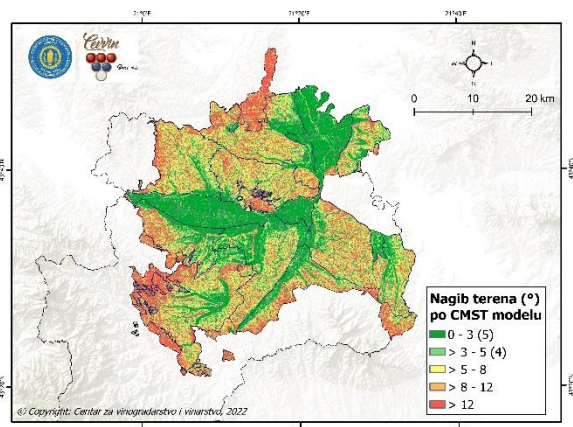
1.8. Karakteristike vinogradarskih područja Rasinskog okruga po pitanju nagiba terena

Nagib terena (°) u vinogradarskim područjima Rasinskog okruga je različit i kreće se od 0 pa čak do 46,09° (mapa 3).

Najveći deo vinogradarskih područja Rasinskog okruga (30,64%) pripada najpogodnijoj klasi pogodnosti CMST modela kada je nagib terena u pitanju (vrednost 5). Ostale klase pogodnosti imaju generalno gledano ravnomerno učešće (mapa 4, tabela 3).

Mapa 3. Prostorna raspodela nagiba terena vinogradarskih područja Rasinskog okruga

Mapa 4. Reklasifikovana mapa nagiba terena po klasama pogodnosti CMST modela vinogradarskih područja Rasinskog okruga

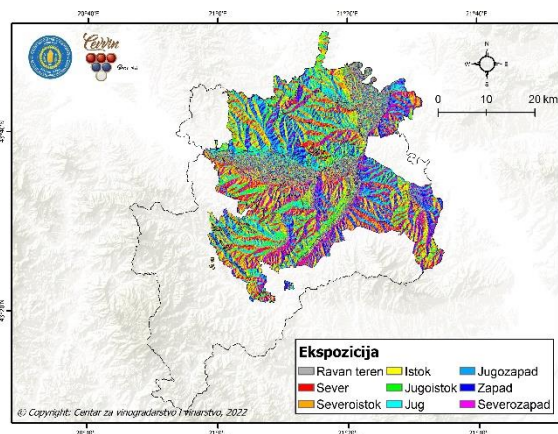
Tabela 3. Klase pogodnosti nagiba terena po osnovu CMST modela (°)

Opseg		Vrednost – Klasa pogodnosti područja	Procentualno učešće u površini vinogradarskih područja (%)
Min.	Maks.		
0	3	5	30,64
> 3	5	4	15,20
> 5	8	3	19,26
> 8	12	2	18,14
> 12		1	16,76

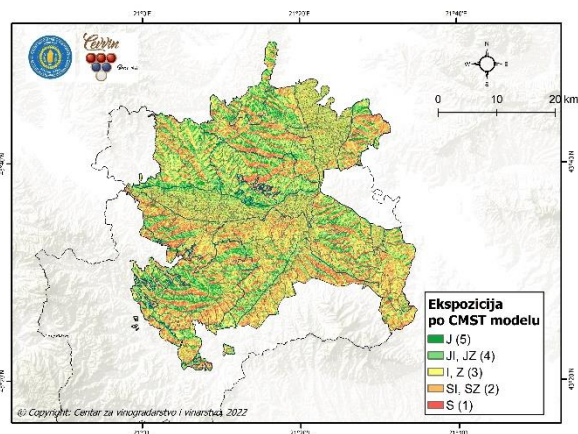
1.9. Karakteristike vinogradarskih područja Rasinskog okruga po pitanju ekspozicije terena

U skladu s konfiguracijom terena, vinogradarska područja Rasinskog okruga se karakterišu različitim ekspozicijama terena (mapa 5).

Najveći deo ispitivanih vinogradarskih područja Rasinskog okruga (29,92% analizirane površine) ima pogodnu klasu pogodnosti (vrednost 3) CMST modela, kada je ekspozicija terena u pitanju. Veoma (vrlo) pogodnoj klasi pogodnosti CMST modela (vrednost 4) pripada 23,44% površine teritorije, dok 29,44% površine teritorije ovog područja ima manje pogodnu klasu (vrednost 2). Značajan deo površine ispitivanog područja (11,41%) ima najpogodniju klasu pogodnosti (vrednost 5), a najmanji deo površine (5,79%) ispitivanog područja ima nepogodnu klasu pogodnosti (vrednost 1) kada je CMST model u pitanju (mapa 6, tabela 4).

Mapa 5. Prostorna raspodela ekspozicije terena vinogradarskih područja Rasinskog okruga

Mapa 6. Reklasifikovana mapa ekspozicije terena po klasama pogodnosti CMST modela vinogradarskih područja Rasinskog okruga

Tabela 4. Klase pogodnosti ekspozicije terena po osnovu CMST modela

Ekspozicija	Vrednost – Klasa pogodnosti područja	Procentualno učešće u površini vinogradarskih područja (%)
jug	5	11,41
jugoistok; jugozapad	4	23,44
istok; zapad; ravan teren	3	29,92
severoistok; severozapad	2	29,44
sever	1	5,79

LITERATURA

- [¹] Jakšić D., Bradić I., Beader M., Ristić M., Popović D., Mošić I., Dodok I. 2019. *Vinogradarstvo i vinarstvo Srbije, Analiza sektora proizvodnje i prerade grožđa i proizvodnje vina*. Niš: Centar za vinogradarstvo i vinarstvo.
- [²] <https://www.stat.gov.rs/>.
- [³] Jakšić D. 2021. *Terroir Oplenačkog vinogorja*. Doktorska disertacija. UDK: 634.8:004.925.83:912(497.11) (043.3).

